

The Millie Arbesfeld
Midreshet Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Women

WWW.MIDRESHETYOMRISHON.ORG

From Maamad Har
Sinai to the Siddur:
Insights on Daily
Tefilla in Light of
Parshat Mishpatim

Rabbi Menachem Leibtag
כא' שבט תשס"ט • February 15, 2009

Source sheet for: **Why we 'daven' - in light of Parshat Mishpatim**

A. Is anyone listening?

שמות פרק ב

כג וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם, וַיָּמַת מֶלֶךְ מִצְרַיִם, וַיֹּאמְרוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל מִן-הָעֲבֹדָה, וַיִּזְעְקוּ; וַתַּעַל שׁוֹעֲתָם אֶל-הָאֱלֹהִים, מִן-הָעֲבֹדָה. כַּד וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים, אֶת-נַאֲקָתָם; וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת-בְּרִיתוֹ, אֶת-אַבְרָהָם אֶת-יִצְחָק ...

B. The Laws that follow the Dibrot-in Parshat Mishpatim שמות פרק כ - כ"ג

יח וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה, כֹּה תֹאמַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: אַתֶּם רְאִיתֶם—כִּי מִן-הַשָּׁמַיִם, דִּבַּרְתִּי עִמָּכֶם. יט לֹא תַעֲשׂוּן, אֲתוֹי: אֱלֹהֵי כֶסֶף וְאֱלֹהֵי זָהָב, לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם. כ מִזְבַּח אֲדָמָה, תַעֲשֶׂה-לִּי, וְזָבַחְתָּ עָלָיו...

א וְאֱלֹהֵי, הַמִּשְׁפָּטִים, אֲשֶׁר תִּשִּׂים, לִפְנֵיהֶם. ב כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי...

יב מִכָּה אִישׁ וּמֵת, מוֹת יוֹמֵת.

כ"ב ו כִּי-יִתֵּן אִישׁ אֶל-רֵעֵהוּ כֶסֶף אוֹ-כֶלִים, לְשֹׁמֵר, וְגִנֵּב, מִבֵּית הָאִישׁ... ח עַל-כָּל-דְּבַר-פֶּשַׁע עַל-שׂוֹר עַל-חֲמוֹר עַל-שָׂה עַל-שְׁלֵמָה עַל-כָּל-אַבְדָּה, אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי-הוּא זֶה—עַד הָאֱלֹהִים, יָבֹא דְבַר-שְׁנֵיהֶם: אֲשֶׁר יִרְשִׁיעַן אֱלֹהִים, יִשְׁלַם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ...

יט זָבַח לְאֱלֹהִים, יִחַרֶם—בְּלִתִּי לִיהוָה, לְכַדוֹ.

כ וְגַר לֹא-תוֹנֶה, וְלֹא תִלְחָצֶנּוּ: כִּי-גֵרִים הֵייתֶם, בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם. כא כָּל-אֱלֻמָּנָה וַיְתוּם, לֹא תַעֲנוּן. כב אִם-עֲנָה תַעֲנֶנָּה, אֲתוֹ—כִּי אִם-צָעַק יִצְעַק אֵלַי, שָׁמַע אֲשַׁמַּע צַעֲקָתוֹ. כג וְחָרָה אַפִּי, וְהִרְגַתִּי אֶתְכֶם בְּחָרֶב; וְהָיוּ גְשִׁיכֶם אֱלֻמָּנוֹת, וּבְנִיכֶם יִתְמָיִם.

כד אִם-כֶּסֶף תִּלְוֶה אֶת-עַמִּי, אֶת-הָעֹנֵי עִמָּךְ—לֹא-תִהְיֶה לוֹ, כְּנֹשָׂה; לֹא-תִשְׁיִמוּן עָלָיו, נָשֶׁךְ. כה אִם-חָבֵל תַּחְבֵּל, שְׁלֵמַת רֵעֶךָ—עַד-בֹּא הַשָּׁמֶשׁ, תִּשְׁיָבֶנּוּ לוֹ. כו כִּי הוּא כְּסוּתָה לְבִדָּה, הוּא שְׁמֵלְתוֹ לְעָרוֹ; בְּמָה יִשְׁכַּב—וְהָיָה כִּי-יִצְעַק אֵלַי, וְשָׁמַעְתִּי כִּי-חֲנוּן אָנֹכִי.

כ"ג ד כִּי תִפְגַּע שׂוֹר אִיבֹד, אוֹ חֲמוֹרוֹ—תַּעֲה: הִשָּׁב תִּשְׁיָבֶנּוּ, לוֹ..

ז מִדְּבַר-שֹׁקֵר, תִּרְחֹק; וְנָקִי וְצַדִּיק אַל-תִּהְרַג, כִּי לֹא-אַצְדִּיק רָשָׁע. ח וְשִׁחַד, לֹא תִקַּח: כִּי הַשִּׁחַד יַעֲוֹר פְּקָחִים, וַיִּסְלַף דְּבָרֵי צַדִּיקִים.

ט וְגַר, לֹא תִלְחָץ; וְאַתֶּם, יַדְעֲתֶם אֶת-נַפְשׁ הַגֵּר—כִּי-גֵרִים הֵייתֶם, בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם.

י וְשֵׁשׁ שָׁנִים, תִּזְרַע אֶת-אַרְצְךָ; וְאַסְפָּתָ, אֶת-תְּבוּאָתָהּ. יא וְהִשְׁבִּיעַת תְּשַׁמְטָנָה וְנִטְשָׁתָה, וְאַכְלוּ אֲבִינֵי עַמָּךְ, וַיִּתְרַם, תֹּאכַל חֵיט הַשָּׂדֶה; כִּן-תַּעֲשֶׂה לְכַרְמְךָ, לְזֵיתֶךָ... יד שְׁלֵשׁ רְגָלִים, תִּחַג לִי בַשָּׁנָה... יז שְׁלֵשׁ פְּעָמִים, בַּשָּׁנָה—יִרְאֶה, כָּל-זְכוּרְךָ, אֶל-פְּנֵי, הָאָדוֹן יְהוָה...

C. A conditional Promise, and/or a Promise of reward

כ"ג כ הנה אנכי שלח מלאך, לפניך, לשמרך, בדרך; ולהביאך, אל-המקום אשר הכנתי... כג פי-ילך מלאכי, לפניך, והביאך אל-האמרי והחתי, והפרזי והפנעני החוי והיבויסי; והכחדתיו. כד לא-תשתחוה לאלהיהם ולא תעבדם, ולא תעשה כמעשיהם: כי הרס תהרסם, ושבר תשבר מצבתיהם. כה ועבדתם, את יהוה אלהיכם, וברך את-לחמך, ואת-מימך; והסרתי מחלה, מקרבך. כו לא תהיה משפלה ועקרה, בארץ; את-מספר ימך, אמלא. כז את-אימתי, אשלח לפניך, והמתי את-כל-העם, אשר תבא בהם; ונתתי את-כל-איביך אליך, ערף.

D. AVODAT HASHEM - according to Sefer Devarim דברים פרק ו -

ד שמע, ישראל: יהוה אלהינו, יהוה אחד. ה ואהבת, את יהוה אלהיך, בכל-לבבך ובכל-נפשך, ובכל-מאדך... י והיה פי יביאך יהוה אלהיך, אל-הארץ אשר נשבע לאבותיך לאברהם ליצחק וליעקב--לתת לך: ערים גדלות וטבת, אשר לא-בנית... כרמים וזיתים אשר לא-נטעת; ואכלת, ושבעת. יב השמר לך, פן-תשפח את-יהוה, אשר הוציאך מארץ מצרים, מבית עבדים. יג את-יהוה אלהיך תירא, ואתו תעבד; ובשמו, תשבע.

דברים פרק י

יב ועתה, ישראל--מה יהוה אלהיך, שאל מעמך: כי אם-ליראה את-יהוה אלהיך ללכת בכל-דרךיו, ולא-הבה אתו, ולעבד את-יהוה אלהיך, בכל-לבבך ובכל-נפשך. יג לשמר את-מצות יהוה, ואת-חקתיו, אשר אנכי מצוה, היום--לטוב, לך..

יז כי, יהוה אלהיכם--הוא אלהי האלהים, ואדני האדנים: האל הגדל הגבר, והנורא, אשר לא-ישא פנים, ולא יקח שחד. יח עשה משפט יתום, ואלמנה; ואהב גר, לתת לו לחם ושמלה. יט ואהבתם, את-הגר: פי-גרים הייתם, בארץ מצרים. כ את-יהוה אלהיך תירא, ואתו תעבד; ובו תדבק, ובשמו תשבע.

דברים פרק יא

יג והיה, אם-שמע תשמעו אל-מצותי, אשר אנכי מצוה אתכם, היום--לא-הבה את-יהוה אלהיכם, ולעבדו, בכל-לבבכם, ובכל-נפשכם. יד ונתתי מטר-ארצכם בעתו, יורה ומלקוש,,

דברים פרק יב

ב פי-יקום בקרבך נביא, או חלם חלום; ונתן אליך אות, או מופת... ד לא תשמע, אל-דברי הנביא ההוא, או אל-חולם החלום, ההוא: כי מנסה יהוה אלהיכם, אתכם, לדעת הישכם אהבים את-יהוה אלהיכם, בכל-לבבכם ובכל-נפשכם. ה אחרי יהוה אלהיכם תלכו, ואתו תיראו; ואת-מצותיו תשמרו ובקלו תשמעו, ואתו תעבדו ובו תדבקו.

רמב"ם הלכות תפלה פרק א

א מצות עשה להתפלל בכל יום, שנאמר "ועבדתם, את ה' אלהיכם" (שמות כג, כה): מפי השמועה למדו שעבודה זו--היא תפלה, ונאמר "ולעבדו, בכל-לבבכם" (דברים יא, יג); אמרו חכמים, איזו היא עבודה שבלב, זו היא תפלה. ואין מנין התפללות מן התורה, ולא משנה התפלה הזאת מן התורה. ואין לתפלה זמן קבוע מן התורה; ולפיכך נשים ועבדים חייבין בתפלה, לפי שהיא מצות עשה שלא הזמן גרמה.

ב אלא חיוב מצוה זו, כך הוא--שיהא אדם מתפלל ומתחנן בכל יום, ומגיד שבחו שלהקדוש ברוך הוא, ואחר כך שואל צרכיו שהוא צריך להן בבקשה ובתחנה, ואחר כך גותן שבח והודיה לה' על הטובה שהשפיע לו: כל אחד כפי כוחו.

ג אם היה רגיל, מרבה בתחנה ובקשה; ואם היה ערל שפתיים, מדבר כפי יכולו ובכל עת שירצה. וכן מנין התפללות, כל אחד ואחד כפי יכולתו--יש שמתפלל פעם אחת ביום, ויש שמתפלל פעמים הרבה. והכל היו מתפללים נכח המקדש, בכל מקום שיהיה. וכן היה הדבר תמיד ממש רבנו, עד עזרא.

ד כיון שגלו ישראל בימי נבוכדנאצר הרשע, נתערבו בפרס ויוון ושאר האמות, ונלדו להם בנים בארצות הגויים; ואותן הבנים נתבלבלה שפתם, והיתה שפת כל אחד ואחד מערבת מלשונות הרבה. וכיון שהיה מדבר, אינו יכול לדבר כל צרכיו בלשון אחת אלא בשבוש,

שנאמר "ובניהם, חצי מדבר אשדודית, ואינם מכירים, לדבר יהודית--וכלשון, עם ועם" (נתמיה יג, כד).

ה ומפני זה, בשהיה אחד מהן מתפלל, תקצר לשונו לשאל חפציו או להגיד שבח הקדוש ברוך הוא בלשון הקדש, עד שיערב עמה לשונות אחרות. וכיון שראה עזרא ובית דינו כך, עמדו ותקנו להם שמונה עשרה ברכות על הסדר.

ספר המצוות של הרמב"ם - המצווה החמישית

היא הציווי שנצטוונו לעבדו יתעלה. ונכפל הציווי הזה כמה פעמים ואמר:

"ועבדתם את ה' אלקיכם" (שמות כג, כה);

ואמר "ואתו תעבדו" (דברים יג, ה); ואמר

"ואתו תעבד" (שם ו, יג); ואמר "ולעבדו" (שם יא, יג).

ואף על פי שגם הציווי הזה הוא מן הציוויים

הכלליים - כמו שביארנו בכלל הרביעי - הרי יש

בו ייחוד, כי הוא ציווי על התפילה.

ולשון ספרי: "ולעבדו - זו תפלה".

ואמרו עוד: "ולעבדו - זה תלמוד".

ובמשנתו של ר' אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי

אמרו: "מנין לעיקר תפילה בתוך המצוות?

מהכא: את-ה' אלקיך תירא ואתו תעבד"

(שם ו, יג).

ואמרו: "עבדהו בתורתו, עבדהו במקדשו"-

הכוונה לשאוף להתפלל בו, ונכחו, כמו שביאר

שלמה.